

LÜHIKROONIKA

1. novembril, udmurdi kirjaniku ja ühiskonnategelase Kuzebai Gerdi (1898–1937) mälestuspäeval kuulutati traditsiooniliselt välja hõimurahvaste programmi kirjandusauhinna laureaat.

Käesoleval aastal tunnustati Arvo Valtonit tema märkimisväärse tegevuse eest oma riikluseta soome-ugri rahvaste kirjanduse edendamisel ja tutvustamisel.

4. novembril toimunud Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse seminaril kõneles Aare Pilv Johannes Barbaruse ja Johannes Semperi varasest luulest. Vaatluse all olid nende esimesed luulekogud ja nende poeetika muutumise dünaamika. Märksõnad, mille kaudu selle luule sisemist dünaamikat saab vaadelda, on spliin ja eufooria, üksikisik ja mass, loodusidüll ja suurlinnaatmosfäär, estetism ja sotsiaalne närv, erootilised motiivid ning naisekujutus.

7. novembril korraldati Tallinna Ülikoolis tekstuurijate traditsiooniline aastalõpukonverents tekstpäev. Seekord oli konverents pühendatud Krista Kerge 70. sünnipäevale. Ettekannetega esinesid Helin Puksand (TLÜ, „Kumb on raskem, kas lugemine või kuulamine?”), Maigi Vija, Riina Reinsalu (TÜ, „Gümnaasiumi uurimistöo kui tekst: hetkeseis ja tulevik”), Helena Lemendik, Helen Hint (TÜ, „Metadiskursuse markerid eestikeelses akadeemilises tekstis: mis need on ja kuidas neid ära tunda”), Peeter Tinitis (TLÜ,

„Andmebaasidega eesti kirjanormide lätetel”), Arvi Tavast (EKI, „Koostöökokkuleppe ettepanek”). Heast kolleegist kõnelesid Merilin Aruvee (TLÜ, „Juhendaja Krista: eeskuju ja mõjutaja”) ja Anne Uusen (TLÜ, „Kristast pikaage sõbra ja kolleegina”).

7. novembril algas Eesti Kirjandusmuuseumi uus ingliskeelne veebiseminaride sari „Kultuurid sõjas”. Larissa Fialkova pidas ettekande „Mihhail Bulgakov ja Ukraina: tekstid ja kontekstid”. Esineja püstitas küsimuse, kas Bulgakovi ümber puhkenud kired on tingitud praegusest sõjast või on tegu vana kultuuridevahelise konflikti uue eskalatsiooniga.

10. novembril toimus Tallinnas keele- tehnoloogia VI konverents „Katsetusest kasutusse”. Peaesinejad olid Teven Le Scao Prantsusmaalt (Hugging Face, „BigScience: Collaboratively training a large multilingual language model”) ja Keith Strier USA-st (NVIDIA, „Rise of AI Nations: Building the New Capabilities and Critical Infrastructure for Economic Growth”). Esinesid Martin Luts (EKI, „Keeletehnoloogiad tõlkidele ja tõlkijatele”), Otto Mättas (TTÜ, „The quick brown fox jumps over the lazy dog”), Marleen Männi (Feelingstream, „Keeletehnoloogia ettevõtete strateegiliste otsuste toetajana”), Ivar Krustok (Ekspress Meedia, „Tekstianalüüs ja suurandmetes peituv väärtus”), Ott Ojamets (Speakly, „Keeletehnoloogiast keeleõppes”), Kristiina

Vilbaste ja Veronika Mugra (Bürokratt, „Bürokratt ja keeletehnoloogia“). Konverentsi korraldas Eesti Keele Instituut Haridus- ja Teadusministeeriumi toetusel.

11. novembril korraldati Tartus muutuva keele päev. Esinesid Eve Mikone („Eesti keele mitmuse osastava paralleelvormide kasutamisest“), Annika Kängsepp („*gi-/ki*-liiteliste indefiniitpronoomenite käändevormide varieerumine ja seda mõjutavad tegurid“), Sille Midt („Õpetajate arvamused keelevigade kohta ja vigadega tegelemine – kas püsiv või muutuv?“), Katrin Hiietam („Kui keel ei muutu“), Aet Kuusik („Kuidas suhtuvad eestikeelsed LGBT+ inimesed „kvääri?““), Elisabeth Kaukonen („Naiskodukaitsest riigikoguni ehk *Sõna esinaine* tähenduse muutumine tekstides sajandi jooksul“), Birute Klaas-Lang, Kadri Koreinik, Kerttu Rozenvalde („Vene emakeelega üliõpilaste keelelisest kohanemisest“), Katrin Mikk („Rääkimisoscuse arengu ja rääkimismotivatsiooni uurimisest B1-taseme kursusel“), Pärtel Lippus, Maarja-Liisa Pilvik, Kaidi Loo, Anton Malmi, Liina Lindström („Millest sõltub kõnetempo ja soravus?“), Einar Meister, Lya Meister („Kõne akustika muutused läbi elukaare“), Heiki-Jaan Kaalep („Eesti keele diftongidest“) ja Tiina Paet („Võõrsõnade kirjakuju varieerumisest ja muutumisest tänapäeva eesti kirjakeeles“). Toimus lastekeele töötuba ning registreeritud püsivuse ja muutlikkuse töötuba.

12. novembril peeti Tartus Jaak Põldmäe 80. sünniaastapäevale pühendatud värsiõpetuse sümposium. Korraldasid Tartu Ülikooli eesti kirjanduse rahvusprofessor ja kultuuriteaduste instituut. Ettekannetega astusid üles Mihhail Lotman („Sekundaarne meetrum“), Neeme Näripä („Sappho ja siire“), Rebekka Lotman ja Maria-Kristiina Lotman („Eesti riimist Põldmäe vaimus: uurimislähe-

nemisest ja kaanonid“), Tiit Hennoste („Tagurpidi lugemise õpetus. Jaak Põldmäe ja värsimurre XX sajandi alguses“), Arne Merilai („Värsiõpetuse setted“), Hasso Krull („Jaak Põldmäe „Eesti värsiõpetus“ kui kunstiteos“), Mari Sarv („Kuidas tõmmata piiri regivärsi ja kalevipojavärsi vahele?“). Toimus vestlusring „Kuidas tähendab nüüdisvärs?“ kus osalesid Carolina Pihelgas, Mihhail Trunin ja Mart Velsker, juhatas Joosep Susi. Väljas olid ka üliõpilaste Helii Jani, Lisanna Lajali, Saara Lotta Linno, Morten Made ja Joosep Susi posterettekanded.

14. novembril esines Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristikaseminaril Mare Kalda ettekandega „Folklooriprotsess, ühenduvuskultuur ja transmeediamaailmad“.

16. novembril korraldas Emakeele Selts Greifswaldi ülikoolis Saksamaal eesti keele päeva. Avasõnavõtt oli Eesti kultuuriatašeelt Saksamaal Merit Koplilt. Esinesid Helle Metslang („Eesti keel teiste Euroopa keelte seas“), Jüri Viikberg („Saksa keele mõjust eesti keelele“), Renate Pajusalu („Viisakus keeles ja vestluses: soome ja eesti keel võrdluses“) ja Santeri Junttila („Pulmad tähendavad probleeme, valitsus hallitust. Mis peitub soome-eesti homograafide taga“).

17. novembril toimus Tallinnas Eesti Keele Instituudis 15. soome-ugri keeleteaduse seminar „Soome-ugri keelte sõnavara ja etümoloogia II“. Osalesid eesti ja soome keeleteadlased: Iris Metsmägi (EKI, „Eesti vanimast põhjaläänemeresoome vasteteta sõnavarast“), Santeri Junttila (Helsingi ülikool / Greifswaldi ülikool, „Oht“), Marili Tomingas (TÜ, „Liivi demonstratiivid *se*, *tüo* ja *täm(n)* – kasutus grammatikates ja suulises keeles“), Vilja Oja („Läänemeresoome **voo*“) ja Petri Kallio (Helsingi

ülikool, „Eesti laensõna saksa keeles?”). Seminaril esitleti Keele ja Kirjanduse teemanumbrit, millesse on koondatud 2022. aasta algul toimunud konverentsi „Väikekeelte võimalused kirjanduses, kultuuris ja ühiskonnas” ettekandeid.

17. novembril peeti Eesti Kirjandusmuuseumis Akadeemilise Rahvaluule Seltsi kõnekoosolek. Danila Rygovskiy kõneles teemal „Surmakarikas: suremise kirjeldused Siberi vanausuliste kirjanduses”. Vaatluse all oli kaks käsikirja Siberi jõe Dubtšesi kallastel asuvatest vanausuliste kloostritest. Käsikirjad on loodud 1930. aastatest kuni 2000. aastateni. Dubtšesi kloostrid asutasid tšasovennoje vanausulised, kes põgenesid repressioonide eest 1930. aastatel Uurali mägedest ja Lääne-Siberist. Ettekandes tutvustati suremisprotsessi kirjeldustes leiduvaid motiive neis käsikirjades.

18. novembril toimus Tallinnas „Keelefoorum 2022”. Eesti keele staatus ja maine on „Eesti keele arengukava 2021–2035” kolmest strateegilisest eesmärgist esimene. Keeleliste hoiakute ja käitumise kujundamisele on suunatud ka arengukava kaks ülejäänud strateegilist eesmärki, keele uurimine ja taristu ning õpe. Keelefoorum algas haridus- ja teadusminister Tõnis Lukase pöördumisega. Esimeses ettekanneteplokis „Mis on eesti keele maine ja kuidas seda kujundada?” esinesid maineuurija Aune Past, keeleteadlased Helena Metslang ja Janne Saarikivi. Teises sektsioonis „Eesti keele maine koolis” astusid üles keeleteadlane Krista Kerge (TLÜ emeriitprofessor) ning laste- ja noortekirjanduse uurija Krista Kumberg (Lääne Maakonna Keskraamatukogu). Eesti keele mainest välismaal kõnelesid Marin Mõttus (Välisministeerium), Üleilmakooli juht Helja Kirber ja Eesti kogukonna esindaja Hollandis Agnes Kuusik-Dijkstra. Paneeldiskussioonil arutlesid erakondade

esindajad, mida on võimalik poliitilisel tasandil ära teha eesti keele maine kujundamiseks. Juhtis EKI direktor Arvi Tavast.

26. novembril korraldati Tallinnas Eduard Vilde muuseumis Välis-Eesti päevale pühendatud sümposium „Välis-Eesti kirjandus”. Sõna võtsid Leili Utno („Austusavalduus Eduard Vilde loomingule”), Sirje Olesk („Kalju Lepiku suur pagulaseepos”), Artur Laas („Eesti kirjanikud Pariisis”), Anu Korb („Jagatud Venemaa eestlaste mälestused”) ja Riina Solman („Väliseestlaste piiblitõlgetest”). Vestlust väliseesti kirjanduse teemadel juhtis Toomas Haug.

29. novembril toimus Budapestis Ungari humanitaaruuringute keskuse etnoloogia instituudis Eesti ja Ungari folkloristide ühisseminar „Global and local elements in contemporary folklore in Hungary and Estonia” („Globaalsus ja lokaalsus Eesti ja Ungari tänapäeva folklooris”). Seminaril analüüsiti nalju, meeme, linnalegende ja muid tänapäeva folkloori vorme (nt koolipärimust), nende kasutust ja dünaamikat mängulisuse ja loovuse mõjuväljas Eesti, Ungari ja Valgevene folkloori näitel. Esinesid Mare Kõiva („Waterhorse Taxonomy”), Piret Voolaid („Collecting and researching school lore in Estonia: From past to present”), Reet Hiimäe („Reflections of environmental fears and crises in Estonian contemporary narrative folklore”), Éva Mikos („Snakes, spiders and alligators: How to fill the gap of contemporary legend research in Hungary”), Liisi Laineste („Collaborative DH tools for folklore studies”), Katalin Vargha („„Pappjancsi”: The evolution of a humorous character from anecdote to colloquial expression”), Anastasiya Fiadotava („Using humour to protest: a Belarusian case study”), Mariann Domokos („The impact of television on Hungarian popular culture”), Mare Kalda („The creative

adaptation of the movie „Spring” by the Estonian social media audiences: Meme-tic videos, phrases and images”). Seminar sai teoks Eesti TA ja Ungari TA koostööprojekti ning Euroopa Regionaalarengu Fondi (Eesti-uuringute Tippkeskuse) toel.

29.–30. novembril peeti Eesti Kirjandusmuuseumis 12. traditsioonilise laulu konverents „Meeleheitest lootusesse – kooslaulmise mõju ja tähendused” („From desperation to hope: The meanings and effect of group singing”). Konverentsi fookus oli kooslaulmisel ja selle tähendus-

tel. Arutleti kooslaulmise ajendite ja praktikate, psüühilise, kehalise ja sotsiaalse mõju üle. Osalesid Soome, Rootsi, Läti, Poola, Ukraina, Ungari, Sloveenia, Itaalia, USA ja Iisraeli teadlased. Eestist esinesid Andreas Kalkun, Celia Roose, Janika Oras, Liina Saarlo, Mari Sarv, Žanna Pärtlas, Eerik Jöks, Jaagup Kippar, Kanni Labi, Kristi Salve, Taive Särg, Birgitta Davidjants ja Marju Raju. Korraldasid Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiiv ja Tartu Ülikooli vaimse kultuuripärandi rakendusuringute UNESCO õppetool.